

AUTOREFERATY

Dariusz Jeziorny

Łódź

Sprawa Austrii w koncepcjach i praktyce dyplomatycznej Wielkiej Brytanii (1918–1919)¹

Gdy jesienią 1918 r. państwa centralne, w tym Austro-Węgry, podpisywały kolejno bezwarunkową kapitulację, inicjatywa w określeniu nowego ładu na Starym Kontynencie przypadła niepodzielnie zwycięskim mocarstwom. Terenem szczególnym była w tym wypadku Europa Środkowa, gdzie swoją egzystencję zakończyła monarchia habsburska. W głównych jej miastach (Krakowie, Pradze, Zagrzebiu, Lublanie, a wreszcie w Budapeszcie) powstały kolejno zręby władz wykonawczych rodzących się państw narodowych. Jednakże tworzące się ośrodki były na tyle słabe, że można się było spodziewać na tym terenie praktycznie wszystkich rozwiązań, w tym nawet odbudowy środkowoeuropejskiej monarchii. Do grona państw, które w znaczący sposób wpłynąć mogły na powojenne decyzje w sprawie Austrii, należała Wielka Brytania. Pozostałe mocarstwa (przede wszystkim Francja i Włochy) rychło zaprezentowały swoje rozwiązania, odzwierciedlające ich własne interesy w tej kwestii. Ze względu na rozbieżności ustalenie wspólnego stanowiska zwycięzców wydawało się niezmiernie trudne. Tym bardziej więc oczy obserwatorów życia politycznego kierowały się na rząd Jego Królewskiej Mości, który — nie posiadając w Europie Środkowej żadnych szczególnych interesów politycznych, wojskowych, czy ekonomicznych — mógł odgrywać rolę bezstronnego mediatora.

Dyplomacja brytyjska zainteresowana była przede wszystkim tym, ażeby w centrum Europy podjęto rozwiązania prowadzące do stabilnego pokoju i swobodnej żeglugi na Dunaju. Można by wówczas bez przeszkód rozwijać handel z Austrią i innymi krajami środkowoeuropejskimi. Postulowane cele najskuteczniej zapewnić mogła równowaga sił w całym regionie. Ale po rozpadzie Austro-Węgier w Londynie widziano niewielkie szanse na jej odtworzenie.

¹ Tytuł pracy doktorskiej, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja M. Brzezińskiego, obronionej 15 czerwca 2000 r. na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Łódzkiego. Recenzentami byli: prof. dr hab. Wojciech Materski (Uniwersytet Łódzki) i prof. dr hab. Bogdan Koszel (Instytut Zachodni w Poznaniu).

Jedynym skutecznym środkiem, który mógł gwarantować przywrócenie dawnego porządku, była interwencja zbrojna, a tej właśnie z ogromną konsekwencją starał się uniknąć rząd Davida Lloyd George'a (zresztą wbrew samemu premierowi, który bronił jedności monarchii habsburskiej do samego końca wojny). Stąd też za najlepsze kryterium ustalenia nowego ładu w Europie Środkowej uznano zasadę samostanowienia narodów. Nie przyjmowano jej jednak bezkrytycznie i uzupełniano (lub, jak niektórzy twierdzą, osłabiano) kryteriami geograficznymi, gospodarczymi, strategicznymi i komunikacyjnymi. Doprowadziło to do powstania w Europie Środkowej niezbyt trwałego układu sił, a najsłabszym jego ogniwem stała się Austria.

Niestabilna sytuacja w Austrii utrzymywała się w ciągu całego okresu międzywojennego. Jednak o statusie nowej Austrii zadecydowały miesiące oddzielające podpisanie warunków zawieszenia broni 3 listopada 1918 r. (jeszcze z władzami wojskowymi Austro-Węgier) od zawarcia traktatu pokojowego w Saint Germain-en-Laye 10 września 1919 r. Konferencja pokojowa w Paryżu wydaje się decydująca dla dalszego bytu Austrii. Rozprawa doktorska miała więc na celu zrekonstruowanie brytyjskich koncepcji w kwestii powojennego losu Austrii. Nie ograniczyła się jednak tylko do tego. Odpowiedziała również na pytanie, jak zrealizowano w praktyce wypracowane przez Foreign Office koncepcje. Chodziło więc o przebadanie wkładu, jaki w prace nad traktatem pokojowym z Austrią wniosła delegacja kierowana początkowo przez Davida Lloyd George'a, a następnie przez lorda Arthura J. Balfoura: Dzięki temu osiągnięto dwa istotne, jak się wydaje, cele. Po pierwsze, przedstawiono wagę spraw środkowoeuropejskich dla rządu brytyjskiego. A po drugie, zobrazowano sposób funkcjonowania dyplomacji, uznawanej powszechnie za jedną z najbardziej profesjonalnych na świecie.

O ile politykę brytyjską wobec Austro-Węgier w okresie I wojny światowej historycy w znacznym stopniu już przedstawili (prace Wilfrieda Festa², Harry'ego Hanaka³ i Victora H. Rothwella⁴), o tyle niezwykle mało można znaleźć publikacji na temat polityki brytyjskiej wobec Austrii w okresie międzywojennym. Lat 1918–1919 dotyczy zaledwie jedna niepublikowana rozprawa doktorska Roberta Hoffmanna (*Die Mission Sir Thomas Cuninghame in Wien 1919. Britische Österreichspolitik zur Zeit der Pariser Friedenskonferenz*⁵), obrotiona w Salzburgu w 1971 r., i dostępna w wiedeńskiej Nationalbibliothek. Jej autor skupił się głównie na działaniach brytyjskiego przedstawiciela wojskowego w Wiedniu, odtworzając je skrupulatnie w sposób chronologiczny. Tym samym poza zainteresowaniami R. Hoffmanna pozostały znaczące kwestie tworzenia się różnych koncepcji politycznych w Londynie oraz w Paryżu. Poza jego rozprawą literatura zajmująca się stanowiskiem Wielkiej Brytanii wobec problemów nurtujących Austrię jest dosyć skąpa. Stosunkowo najlepiej opracowane są kroki gabinetu Lloyd George'a w sprawie pomocy ekonomicznej dla naddunaj-

² W. Fest, *Peace or Partition. The Habsburg Monarchy and British Policy. 1914–1918*, London 1978.

³ H. Hanak, *Great Britain and Austria-Hungary during the First World War. A Study in the Formation of Public Opinion*, London 1962.

⁴ V. H. Rothwell, *British War Aims and Peace Diplomacy. 1914–1918*, Oxford 1971.

⁵ Istnieje też artykuł Hoffmanna poświęcony temu samemu zagadnieniu: R. Hoffmann, *The British Military Representative in Vienna. 1919*, „Slavonic and East European Review” vol. LII, Apr. 1974, s. 252–271.

skiej republiki (publikacje Hansa Haasa⁶, Marii-Letitii Recker⁷ i Anne Orde⁸). Bardzo interesująca natomiast okazała się literatura przedstawiająca sytuację w Foreign Office, jego stosunki z premierem i przygotowania do Konferencji Pokojowej w Paryżu (wyróżnić w tym względzie należy prace Erica Goldsteina i Michaela L. Dockrilla⁹). Wyczerpująco odtworzona została sytuacja w samej Austrii po rozpadzie Austro-Węgier. W tym względzie na uwagę zasługują opracowania Malcolma Bullocka, Francisa L. Carstena (pokusił się o napisanie historii Austrii w okresie międzywojennym, opierając się wyłącznie na źródłach znajdujących się w Public Record Office), Alfreda Diamanda, Lajosa Kerekesa, Kurta W. Rothschilda, Norberta Schausbergera, Herberta Hoo vera i Kurta Wessely'ego¹⁰. Podobnie duże zainteresowanie budziła kwestia połączenia się Austrii z Niemcami. Publikacje dotyczące tego tematu koncentrowały się zazwyczaj tylko na stosunkach dwustronnych Berlin-Wiedeń. Za przykład niech posłużą wartościowe prace Jerzego Kozeńskiego, Lajosa Kerekesa, Arnolda G. Kogana, Ernsta Hoor, Duane P. Myersa, Arnolda Suppana, Alfreda D. Lowa, Stanleya Suvala¹¹. Nie brak

⁶ H. Haas, *Österreich und die Alliierten. 1918–1919*, w: *Saint-Germain 1919 Protokoll des Symposiums am 29. und 30. Mai 1979 in Wien*, hrsg. I. Ackerl & R. Neck, Wien 1989, s. 11–40.

⁷ M.–L. Recker, *England und Donauraum 1919–1929*, Münster 1974.

⁸ A. Orde, *British Policy and European Reconstruction after the First World War*, Cambridge 1990.

⁹ M. L. Dockrill, *The Foreign Office Political Intelligence Department and Germany in 1918*, w: *Strategy and Intelligence. British Policy During the First World War*, eds. M. Dockrill & Z. S. Steiner, *The Foreign Office at the Paris Peace Conference in 1919*, „International History Review” Vol. II, Jan. 1980, s. 83–112; E. Goldstein, *Winning the Peace. British Diplomatic Strategy, Peace Planning and the Paris Peace Conference, 1916–1920*, Oxford 1991.

¹⁰ M. Bullock, *Austria. 1918–1938. A Study in Failure*, London 1939; F. L. Carsten, *The First Austrian Republik 1918–1938. A Study Based on British and Austrian Documents*, Cambridge 1986; A. Diamand, *The Group Basis of Austrian Politics*, „Journal of Central European Affairs” Vol. XVIII, July 1958, s. 136–146; L. Kerekes, *Von St. Germain bis Genf. Österreich und seine Nachbarn 1918–1922*, Budapest 1979; Idem, *Der Weg zum österreichischen Österreich Gedanken über die Entwicklung des österreichischen Nationalbewußtseins (1918–1968)*, „Acta Historica” Bd. XXXI, 1985, s. 271–308; K. W. Rothschild, *Austria's Economic Development between the Two Wars*, London 1947; N. Schausberger, *Österreich und die Friedenskonferenz. Zum Problem der Lebensfähigkeit Österreichs nach 1918*, w: *Saint-Germain 1919. Protokoll des Symposiums am 29. und 30. Mai in Wien*, hrsg. I. Ackerl & R. Neck, Wien 1989, s. 229–264; H. Hoover, *The Economic Administration during the Armistice*, w: *What Really Happened at Paris*, eds. E. M. House & Ch. Seymour, London 1921, s. 336–347; K. Wessely, *Die Pariser Vororte-Friedensverträge in ihrer wirtschaftlichen Auswirkung*, w: *Versailles–St. Germain–Trianon. Umbruch in Europa vor fünfzig Jahren*, hrsg. K. Bosl, München–Wien 1971, s. 157–173.

¹¹ J. Kozeński, *Sprawa przyłączenia Austrii do Niemiec po I wojnie światowej*, Poznań 1967; L. Kerekes, *Von St. Germain bis Genf. Österreich und seine Nachbarn 1918–1922*, Budapest 1979; Idem, *Zur Außenpolitik Otto Bauers 1918/19. Die „Alternative” zwischen Anschlußpolitik und Donaukonföderation*, „Vierteljahresshefte für Zeitgeschichte” 1974, H. 1, s. 19–41; A. G. Kogan, *Genesis of the Anschluss Problem: Germany and the Germans of the Habsburg Monarchy in the Autumn of 1918*, „Journal of Central European Affairs” Vol. XX, Apr. 1960, s. 24–50; E. Hoor, *Österreich 1918–1938. Stadt ohne Nation. Republik ohne Republikaner*, Wien 1966; D. P. Myers, *Berlin versus Vienna: Disagreement about Anschluss in the Winter of 1918–1919*, „Central European History” 1972, nr 2, s. 125–175; A. Suppan, *Österreich im Schatten von Saint Germain*, w: *Außenpolitische Dokumente der Republik Österreich (dalej: ADÖ)*, Bd. II: *Im Schatten von Saint-Germain. 12 März 1918–10. September 1919*, Wien 1994, hrsg. K. Koch, W. Rauscher & A. Suppan, Wien 1994, s. 9–29; Idem, *Zur österreichischen Außenpolitik 1918/1919*, w: ADÖ, Bd. I: *Selbstbestimmung der Republik. 21. Oktober 1918–12. März 1919*, hrsg. K. Koch, W. Rauscher & A. Suppan, Wien 1993, s. 30–49; A. D. Low, *The Anschluss Movement 1918–1919 and the Paris Peace Conference*, Philadelphia 1974; S. Suval, *The Anschluss Question in the Weimar Era. A Study of Nationalism in Germany*

również ciekawych artykułów podejmujących kwestie kształtowania się granic niepodległej Austrii.

Do zrealizowania tematu w największej mierze przyczyniły się niepublikowane, lecz bardzo bogate źródła archiwalne. W pierwszej kolejności chodzi tutaj o zbiory dokumentów Rządu Jego Królewskiej Mości przechowywane w Public Record Office w Londynie. Spośród nich na szczególne podkreślenie zasługują kolekcje ogólnej korespondencji politycznej Foreign Office (FO 371) oraz Konferencji pokojowej w Paryżu (FO 608). Nie bez znaczenia było zapoznanie się z prywatnymi spuściznami najwybitniejszych polityków brytyjskich omawianego okresu. Znajdowały się w nich, oprócz dokumentów rządowych, prywatne listy (nie dostępne w zbiorach urzędowych), a także niepublikowane dzienniki. Kolekcje te znajdują się głównie w Londynie: British Library Department of Manuscripts, School of Slavonic and East European Studies i House of Lords Record Office. Ale na szczególną uwagę zasługują materiały zdeponowane w Churchill Archives w Cambridge (prywatne dokumenty profesora Jamesa W. Headlam-Morleya, zaangażowanego w problemy Austrii w czasie Konferencji Pokojowej w Paryżu) oraz Scottish Record Office w Edynburgu (listy Philipa Kerra).

Archiwalia wiedeńskie stanowiły źródła uzupełniające. Warto w tym miejscu odnotować, iż dokumenty dotyczące początkowych lat polityki zagranicznej Republiki Austriackiej zostały już opublikowane w dwóch wartościowych wydawnictwach źródłowych. Pierwsze dotyczy początkowych kroków republikańskiej dyplomacji¹². Drugie natomiast, udostępnione badaczom już w 1919 r. stanowi świetne uzupełnienie pierwszego, gdyż ukazuje działalność austriackiej delegacji pokojowej w Saint Germain-en-Laye¹³. Stąd kwerenda w archiwach wiedeńskich nie wniosła szczególnie wielu nowych materiałów. Wyjątkiem było badanie ostatnich miesięcy działalności rządu Austro-Węgier w Haus-Hof- und Staatsarchiv. Archiwa polskie i czeskie dostarczyły materiału uzupełniającego i w niewielkiej części odkrywającego jakieś nowe elementy stosunków brytyjsko-austriackich. Warto je było jednakże odnaleźć, aby przekonać się, jaką wagę miały sprawy austriackie dla Warszawy i Pragi.

Dokumenty drukowane, przedstawiające aktywność brytyjskiej dyplomacji¹⁴ miały dla powstania rozprawy stosunkowo niewielką wartość. W porównaniu ze zbiorami archiwalnymi ich zawartość musi rozczarowywać. Cenną pomocą był natomiast tom dokumentów obrazujących brytyjską politykę wobec Węgier w roku 1919¹⁵. Wydawnictwa źródłowe innych krajów europejskich, zainteresowanych rozwojem wydarzeń w Europie Środkowej (Niemiec, Czechosłowacji, Francji czy Szwajcarii), przydatne były, by pokazać szersze tło działań Londynu wobec Austrii. Na szczególną uwagę spośród dokumentów opublikowanych zasługuje amerykańska seria dokumentów z Konferencji Pokojowej w Paryżu, która wciąż stanowi niezastąpione źródło wiedzy dla badaczy tego zagadnienia¹⁶.

Wiele cennych informacji zawierały również pamiętniki i prace bohaterów opisywanych wydarzeń. Jest ich wiele, lecz z reguły więcej ciekawych wiadomości wnosily do tematu te

and Austria. 1918–1932, Baltimore–London 1974.

¹² ADÖ, Bd. I–II, Wien 1993–1994.

¹³ *Bericht über die Tätigkeiten der deutsch-österreichischen Friedensdelegation in St. Germain en Laye*, Bde. II, Wien 1919.

¹⁴ *Documents on British Foreign Policy*, eds. R. Butler & E. L. Woodward, Series I, Vols. I, II, VI, London 1947–1956.

¹⁵ *British Policy on Hungary, 1918–1919. A Documentary Sourcebook*, ed. M. Lojkó, London 1995.

¹⁶ *Papers Relating to the Foreign Relation of the United States of America. The Paris Peace Conference 1919*, Vols. II–XII, Washington 1942–1947.

wspomnienia, które napisali niżsi rangą urzędnicy (Thomas Montgomery–Cuninghame¹⁷, Francis Oppenheimer¹⁸, James W. Headlam–Morley¹⁹, William Beveridge²⁰). Działo się tak z prostego powodu — ważniejsi politycy rządu Jego Królewskiej Mości niezbyt często zajmowali się sprawami Austrii. Trzeba jednakże zaznaczyć, że wobec bogatych źródeł archiwalnych memuarystyka stanowiła jedynie źródło uzupełniające.

Dla pełniejszej prezentacji podjętego tematu rozprawie doktorskiej została nadana konstrukcja problemowo–chronologiczna. Wyodrębniono pięć rozdziałów poruszających pięć uzupełniających się zagadnień. Pierwszy podjął problematykę przyszłości Austro–Węgier w koncepcjach polityków brytyjskich z czasów wojny oraz przygotowaniach Foreign Office do zbliżającej się Konferencji Pokojowej. Rozdział drugi zrekonstruował obraz sytuacji wewnętrznej Republiki Austriackiej, koncentrując się szczególnie na jej sytuacji politycznej i ekonomicznej. Załamaniu gospodarczemu powojennej Europy Środkowej towarzyszyły działania Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych (w tym także Wielkiej Brytanii) polegające na dostarczeniu surowców i żywności niezbędnych dla przeżycia ludności. Zaznaczono tutaj także próbę podjęcia przez Brytyjczyków samodzielnej akcji na rzecz Austrii. W rozdziale trzecim rozprawy poruszono najbardziej interesujący wszystkich współczesnych problem przyszłego statusu Austrii. Po przeanalizowaniu stanowisk największych austriackich ugrupowań politycznych oraz reakcji na nie państw ościennych, przystąpiono do ukazania brytyjskich pomysłów wobec Anschlussu i konfederacji naddunajskiej. Natomiast rozdział czwarty przedstawia proces wytyczania granic nowo powstałej Republiki Austriackiej. Ponieważ Austrii nie potraktowano w czasie obrad Konferencji Pokojowej jako kraju obejmującego jakieś konkretne terytorium, a tylko jako pozostałość dawnej, habsburskiej Austrii, każda z granic rozpatrywano w Paryżu oddzielnie. W ten sam sposób, niezależnie od siebie, omawiano problem pięciu spornych granic austriackich w przedłożonej rozprawie. Wreszcie rozdział piąty koncentruje się na polityce brytyjskiej wobec wysiłków rodzącej się dyplomacji austriackiej na rzecz zdobycia uznania międzynarodowego. Rząd Karla Rennera dążył do uznania Austrii za kraj nowo powstały. Decyzja taka była o tyle istotna, że zwalniałaby Austrię z płacenia reparacji i długu państwowego monarchii habsburskiej.

Jak wskazano wcześniej, zasoby źródeł pozwalające odtworzyć brytyjską politykę wobec Austrii są niezwykle bogate. Jednakże podstawowy wniosek, jaki z nich wynikał, można by streścić krótko: od problemów Europy Środkowej, w tym Austrii, rząd Jego Królewskiej Mości starał się stać stosunkowo jak najdalej, byle tylko żadne z pozostałych mocarstw nie zdobyło na tym terytorium przewagi. Brytyjczycy uczestniczyli wprawdzie z dużym zaangażowaniem w pracach kierowanej przez Herberta Hoovera Relief Organisation, dostarczającej zza oceanu potrzebnych Austrii artykułów żywnościowych. Lecz całkowite fiasko poniosła koncepcja większego zaangażowania ekonomicznego (wysoki kredyt na odbudowanie gospodarki) i politycznego Wielkiej Brytanii w Europie Środkowej. Wpływ na to miały wątpliwości kanclerza Skarbu, Austena Chamberlaina co do brytyjskich możliwości finansowych w okresie transformacji gospodarki brytyjskiej na warunki pokojowe oraz duże ryzyko inwestowania na mało stabilnym pod każdym względem terenie.

¹⁷ Th. Montgomery–Cuninghame, *Dusty Measure: A Record of Troubled Times*, London 1939.

¹⁸ F. Oppenheimer, *Stranger Within. Autobiographical Paper*, London 1960.

¹⁹ J. Headlam–Morley, *A Memoir of the Paris Peace Conference, 1919*, London 1972.

²⁰ Lord W. Beveridge, *Power and Influence*, London 1953.

Sama pomoc finansowa i gospodarcza nie mogła jednak doprowadzić do przywrócenia w Austrii normalnego życia gospodarczego w przyszłości (brak żywności i surowców). Austriacy niemal jednomyślnie uważali, że konieczne było przyłączenie ich kraju do jakiegoś większego obszaru gospodarczego, szczególnie gdy spod zwierzchności Wiednia odpadały Czechy niemieckie, Kraj Sudecki, południowa Styria i Karyntia, czy część Tyrolu leżącego na południe od przełęczy Brenner. Brytyjczycy wyrażali zresztą aprobatę wobec odebrania Austrii wymienionych terytoriów, do których aspirowali sojusznicy Ententy. Austriacy podzieleni byli niemal równo po połowie w sprawie przyszłej przynależności ich kraju i toczone w tej kwestii spory były szczególnie ostre. Podobna sytuacja panowała zresztą w szeregach zwycięskich mocarstw. Gdy Francuzi nie zgadzali się na przyłączenie się Austrii do Niemiec, a Włosi stanowczo oponowali przeciwko odnowieniu jakichkolwiek więzi pomiędzy krajami tworzącymi do tej pory Austro-Węgry, brytyjska delegacja pokojowa wahała się między obu rozwiązaniami. Ostatecznie nie sprzeciwiła się narzuceniu nowej republice niepodległości, gdy okazało się, że było to jedyne rozwiązanie możliwe do zaakceptowania, zarówno przez Rzym, jak i przez Paryż.

Podobnie trudny do rozstrzygnięcia okazał się dla brytyjskiej delegacji pokojowej problem uznania dyplomatycznego Austrii. Londyn od początku zachował powściągliwość. Gdy jasne było, że rząd Karla Rennera wygrał współzawodnictwo o władzę w Wiedniu, trzeba było zadecydować, jak go traktować. W szeregach brytyjskiej delegacji pokojowej nastąpił poważny rozdzwitek, który przeniósł się także na forum Konferencji Pokojowej. W rezultacie dyskusji i nacisku innych mocarstw lord Balfour zdecydował się zdezawuować wysiłki profesora Jamesa W. Headlam-Morleya, domagającego się uznania Austrii za państwo nowe. Gdy jedyna bardziej samodzielna inicjatywa przedstawicieli Londynu na forum Konferencji została wycofana, Austrię jako spadkobierczynię dualistycznej monarchii, obciążono nie tylko ogromnymi długami pozostawionymi przez rządy Habsburgów, ale także — jako winną wybuchu wojny, wysokimi reparacjami.

Na uwagę zasługuje w tym miejscu fakt, że delegaci Wielkiej Brytanii na Konferencję Pokojową w Paryżu najczęściej odnosili się do Austrii bądź z obojętnością, bądź też sprzyjali jej przeciwnikom. Pewien wpływ na powyższą postawę miała zapewne okoliczność niezatrudnienia w Foreign Office ani w brytyjskiej delegacji pokojowej żadnego specjalisty zajmującego się problemami Austrii. Wśród ekspertów, którzy rozstrzygali jej kwestie, znaleźli się ludzie posiadający szeroką wiedzę głównie w sprawach bałkańskich (Allen W. A. Leeper, Harold Nicolson), polskich i czeskich (Lewis Namier), szwajcarskich (Alec W. G. Randal), ewentualnie niemieckich (James W. Headlam-Morley, E. Crowe). W większości, jako ludzie związani z profesorem Robertem W. Seton-Watsonem, nie lubili oni dawnych Austro-Węgier i postulowali powstanie „nowej Europy”, opartej na zasadzie samostanowienia narodów. Dążyli przeto do rozbicia dualistycznej monarchii i umocnienia narodowych państw słowiańskich kosztem żywiołu niemieckiego.

Skład osobowy delegacji brytyjskiej nie przesądzał jednakże w żadnym stopniu losów Austrii. Wszak Konferencja w swojej procedurze zakładała, że propozycje komitetów eksperckich nie miały mocy wiążącej dla Rady Dziesięciu ani Rady Czterech, podejmujących ostateczne decyzje. Z ramienia Wielkiej Brytanii zasiadał w nich premier David Lloyd George, który, po pierwsze, Austrią w ogóle się nie zajmował i, po drugie, opinie pracowników Foreign Office programowo lekceważył. Po podpisaniu traktatu pokojowego z Niemcami i wyjeździe Lloyda George'a do Londynu, przewodniczenie brytyjskiej delegacji pokojowej objął lord Arthur J. Balfour. On z kolei czuł się przez większość czasu Konferencji Pokojowej

tak zmęczony, że traktat z Austrią, za który był odpowiedzialny, pragnął podpisać jak najszybciej, aby móc wyjechać na upragniony urlop. Dlatego zgadzał się na wszelkie formy kompromisu osiągnięte przez pozostałych sprzymierzonych w kwestii Austrii, jeśli mogły one przyspieszyć sfinalizowanie prac. Często czynił to zresztą wbrew sugestiom swoich doradców.

Rząd Wielkiej Brytanii nie odgrywał w kreowaniu przyszłości Austrii szczególnie aktywnej roli. Najczęściej przyjmował on postawę, którą najlepiej streścić mogą słowa „wait and see”. Mimo zajęcia pozycji obserwatora, zdystansowanego wobec sporów w Europie Środkowej i o Europę Środkową, Brytyjczycy mieli duży wkład w kształtowanie nowego wizerunku tego regionu. Swoją niechęcią do politycznego, militarnego i ekonomicznego angażowania się w problemy Austrii i innych państw powstałych na gruzach Austro-Węgier znacznie przyczynili się do wytworzenia niestabilnego układu sił. Zamiast przeprowadzenia procesu likwidacji monarchii, wymagającego dużego wysiłku specjalistów, przyzwolono na bezpardonową walkę o dziedzictwo po niej. Nowo powstałą Austrię traktowano jak wroga, kosztem którego wynagradzano wysiłki wojenne mniejszych sojuszników z Ententy. W ostatecznym rozrachunku można politykę Londynu wobec Austrii uznać za sprzeczną z tradycyjnymi założeniami Foreign Office, czyli z dążeniem do wypracowania rozwiązań gwarantujących trwałą pokój.